

En överförmyndarnämnds handläggning av en ansökan om god man enligt 11 kap. 4 § föräldrabalken

Anmälan

AA framförde i en anmälan, som kom in till JO den 15 maj 2006, klagomål mot Överförmyndarnämnden i Malmö kommun. AA anförde i huvudsak följande. Hans son, BB, skickade den 26 september 2004 till överförmyndarnämnden en ansökan om att AA skulle förordnas som god man för honom. Efter sex månader blev AA uppringd av en tjänsteman från överförmyndarnämnden och tillfrågades om han ville bli god man för en annan person. I samband med samtalet efterhörde han hur handläggningen av hans sons ansökan fortskred. I maj 2006 fick BB ett brev från överförmyndarnämnden med en förfrågan om ansökan om god man kvarstod.

Utredning

Överförmyndarnämndens akt i ärendet lånades in och granskades.

Överförmyndarnämnden anmodades därefter att yttra sig över anmälan. I remissvaret anförde överförmyndarnämnden, genom ordföranden CC och kanslichefen DD, bl.a. följande.

Den 28 september 2004 inkom BB och hans far AA till Överförmyndarnämnden i Malmö (överförmyndarnämnden) med en ansökan om anordnande av godmanskap för BB. För vidare handläggning av ärendet skickade överförmyndarnämnden dagen därpå fullmakt samt blankett för inhämtande av uppgifter från belastningsregistret till föreslagen god man AA, med upplysning om att fullmakten och utdrag från belastningsregistret skulle ges in till överförmyndarnämnden. Några handlingar inkom inte och AA hördes inte av. Den 4 maj 2006 tillskrev överförmyndarnämnden BB med förfrågan om behovet av god man kvarstod.

Genom Malmö tingsrätts beslut den 31 maj 2006 anordnades godmanskap enligt 4 § föräldrabalken för BB samt förordnades AA, att såsom god man för BB förvalta hans egendom.

AA har i sin anmälan till JO huvudsakligen anfört att handläggningstiden varit alltför lång.

Överförmyndarnämnden kan inte annat än beklaga den orimligt långa handläggningstiden samt försöka ge en förklaring till dels vad som orsakat detta, dels också vad som har gjorts för att undvika att detta ska kunna upprepas.

Ärendet visar tydligt att överförmyndarnämndens bevakningsrutiner inte har fungerat tillfredsställande. Detta kan tillskrivas dels införandet av ett nytt datasystem under hösten 2004, dels en mycket hög arbetsbelastning.

Överförmyndarnämnden, som har blivit medveten om de bristande bevakningsrutinerna, har under våren 2006 gått igenom samtliga ärenden om ansökan om godmanskap och tillskrivit sökandena med förfrågan om behovet av godmanskap kvarstår. Härtill kommer att överförmyndarnämnden i februari 2006 anställt ytterligare en person för att bl.a. avlasta den handläggare som är ansvarig för handläggning av ansökningarna om godmanskap.

Framhållas bör att det var just genom överförmyndarnämndens genomgång av samtliga ansökningar som ifrågasättande ärende aktualiserades på nytt. Varken BB eller AA har någon gång under den långa handläggningstiden hört av sig till överförmyndarnämnden.

Med de åtgärder som redovisats ovan har överförmyndarnämnden tillsett att något liknande inte ska kunna upprepas.

AA yttrade sig över remissvaret. Han anförde bl.a. att han på överförmyndarnämndens anmodan skickade in en fullmakt samt ett utdrag från belastningsregistret.

I beslut den 12 mars 2008 anförde *JO Nordenfelt* följande

Bedömning

Enligt 11 kap. 4 § föräldrabalken (FB) ska rätten, om det behövs, besluta att anordna godmanskap för en person som på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person. Ett sådant beslut får inte, enligt samma bestämmelse, meddelas utan samtycke av den för vilken godmanskap ska anordnas, om inte den enskildes tillstånd hindrar att hans eller hennes mening inhämtas. Enligt 11 kap. 15 § FB får en ansökan om förordnande av god man enligt bl.a. 4 § göras av förmyndare, den som ansökningen avser, samt av hans eller hennes make eller sambo och närmaste släktingar eller av överförmyndaren. Av 11 kap. 16 och 17 §§ FB framgår att det är rätten som har utredningsansvaret i ärenden om anordnande av godmanskap. Det är alltså rätten som har att se till att de yttranden och det underlag som behövs för att kunna ta ställning till frågan om godmanskap tas in.

BB:s ansökan om förordnade av god man kom in till överförmyndarnämnden den 28 september 2004. Som nämnts ovan ankommer det enligt 11 kap. 4 § FB på rätten att besluta i fråga om godmanskap enligt den bestämmelsen.

Överförmyndarnämnden var således inte behörig att pröva ansökan om godmanskap.

Enligt 4 § tredje stycket förvaltningslagen (1986:223) gäller att om någon av misstag vänder sig till fel myndighet, bör myndigheten hjälpa honom till rätta.

Det kan knappast råda någon tvekan om att BB:s avsikt med ansökan var att frågan om god man enligt 11 kap. 4 § FB skulle prövas av någon som var behörig att göra detta. Ansökan måste därför betraktas som felsänd. Eftersom

överförmyndarnämnden av allt att döma ansett att förutsättningarna för godmanskap var uppfyllda, borde man snarast ha sänt ansökan tillsammans med ett eget yttrande i saken vidare till tingsrätten (jfr JO 2002/03 s. 415 och 2005/06 s. 422). I samband med det borde också BB ha underrättats om åtgärden. Genom sin underlåtenhet att agera på detta sätt har det dröjt drygt ett och ett halvt år innan frågan om godmanskap kunde prövas av tingsrätten. Överförmyndarnämnden är ansvarig för detta dröjsmål och förtjänar mycket allvarlig kritik.

Jag vill i detta sammanhang även anföra följande. Frågan om uppgiftsfördelningen mellan tingsrätt och överförmyndare vid utredningar och vid anordnande av godmanskap och förvaltarskap är för närvarande aktuell i ett annat ärende här (dnr 3903-2006). Beslut i det ärendet kommer att meddelas senare. Frågan behandlas dessutom i Ärendeutredningens betänkande "Domstolarnas handläggning av ärenden" (SOU 2007:65). Utredningen föreslår därvid vissa förändringar när det gäller uppgiftsfördelningen mellan tingsrätt och överförmyndare.